

Verslag Digitale Ledenbijeenkomst van de ledencommissie Limburg en De Kempen met als onderwerp “Bescherming van de bedreigde soorten in de Brabantse Kempen en Midden-Limburg” op 25 maart 2021

Aanwezig: 55 leden en niet leden en gastspreker Rob Geraeds, boswachter ecologie van Natuurmonumenten.

Sander Nijssen heet iedereen welkom op deze bijzondere bijeenkomst. Vanwege Corona kunnen we helaas geen fysieke bijeenkomst organiseren. Als ledencommissie vertegenwoordigen wij de leden in ons gebied (zie bijlage 1) en vinden we het belangrijk om contact te houden met de leden.

Gedurende het jaar organiseren we ledenbijeenkomsten, het liefst fysiek al dan niet gecombineerd met een excursie

Alle (kandidaat)leden van de ledencommissie stellen zich kort voor.

De aanleiding voor het gekozen thema van deze avond was de leden enquête in november 2020. Van de 103 respondenten gaf 13% voorkeur voor het onderwerp de bedreigde soorten. Het is ook een actueel thema en sluit aan bij het jaarthema 2021 van Natuurmonumenten: “woningnood onder dieren”.

(zie bijlage 2)

Dit is het vierde jaar op rij dat biodiversiteit centraal staat:

2018 Insecten

2019 Wilde bloemen

2020 Biodiversiteit & bomen

2021 Thuis voor dieren (insecten /bij/ zoogdieren/ vogels/....

Rob Geraeds stelt zich voor. Sinds oktober 2018 is hij boswachter ecologie bij de Beheereenheid Kempen en Midden-Limburg. Het gebied van de beheereenheid omvat ongeveer 4000 hectare waarvan ca. 800 in Brabant en ruim 3000 hectare in Limburg.

In het eerste gedeelte van zijn presentatie geeft hij een overzicht van een stukje historie en regelgeving rond beschermde en bedreigde soorten.

Na publicatie van een artikel in 2017 over de achteruitgang van het aantal insecten is biodiversiteit enorm in de belangstelling gekomen. Uit onderzoek in 2016 waar exact hetzelfde onderzoek, op dezelfde locatie werd uitgevoerd als 27 jaar eerder bleek dat het volume van vliegende insecten met 75% was afgenomen. Uit andere onderzoeken in Nederland werden deze zelfde slechte resultaten bevestigd. Uit het Living Planet report van 2020 blijkt dat karakteristieke populaties in agrarisch en heide gebied met 50% verminderd zijn. In bossen zijn de karakteristieke soorten stabiel gebleven. (Voor het tweejaarlijkse rapport zie ook

<https://www.wwf.nl/wat-we-doen/focus/biodiversiteit/living-planet-report>

Belangrijke oorzaken hiervoor zijn: toename industrie, intensivering landbouw, bemesting, lage grondwaterstand, versnippering door wegen, zware milieudruk,..

Vervolgens vertelt Rob over de Rode lijsten. Deze lijsten geven aan welke soorten dreigen te verdwijnen in Nederland. Voor verschillende categorieën zijn er lijsten, zie:

<https://minez.nederlandsesoorten.nl/content/rode-lijsten>

Rode lijsten hebben geen juridische status. Het is daarom niet zo dat alle bedreigde soorten ook wettelijk zijn beschermd. Als voorbeeld geeft Rob aan dat 530 plantensoorten zijn bedreigd, maar dat maar 80 plantensoorten wettelijk zijn beschermd.

Wat wel wettelijk wordt beschermd staat beschreven in de Wet natuurbescherming 2017.

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur-en-biodiversiteit/wetgeving-voor-natuurbescherming-in-nederland> Daarin is bepaald dat de Provincie het bevoegd gezag is.

Beheerders houden zich aan de gedragscode natuurbeheer

<https://www.vbne.nl/productdetails/gedragscode-natuurbeheer>. Door deze richtlijnen te volgen wordt de invloed van het beheer op beschermde soorten tot een minimum beperkt en is het niet nodig om voor deze maatregelen ontheffingen van de Wet natuurbescherming aan te vragen. Een van deze regels is dat we bijvoorbeeld geen werkzaamheden in bossen uitvoeren in het broedseizoen van vogels, om zo verstoring te voorkomen

Het beleid van Natuurmonumenten is gericht op de ontwikkeling van grote, robuuste gebieden waarin de milieukwaliteit zoveel mogelijk wordt geoptimaliseerd en deze gebieden onderling met elkaar te verbinden. Door grotere gebieden te creëren kunnen de verschillende soorten planten en dieren gefaciliteerd worden. Het nemen van specifieke, soortgerichte maatregelen gebeurt alleen wanneer het systeembeheer niet voldoet. Dit is soms wel tijdelijk nodig om te voorkomen dat soorten verdwijnen. Dit gerichte soortenbeheer wordt alleen toegepast voor bedreigde soorten (soorten van de Rode lijst) en/of voor soorten die internationaal bedreigd worden.

Na deze inleiding volgt een interactief deel. Alle deelnemers krijgen een aantal stellingen voorgelegd waarop ze kunnen reageren.

Dat meer en meer soorten verdwijnen is een groot probleem dat meer prioriteit moet krijgen

Sterk mee eens:	60% (28)
Mee eens:	36% (17)
Noch mee eens noch mee oneens:	0% (0)
Mee oneens:	0% (0)
Sterk mee oneens:	0% (0)
Other:	2% (1)

46 reacties

Het is minder belangrijk om bedreigde soorten in een gebied te beschermen wanneer nieuwe soorten (exoten) in het gebied opkomen

Sterk mee eens:	0% (0)
Mee eens:	9% (5)
Noch mee eens noch mee oneens:	0% (0)
Mee oneens;	69% (37)
Sterk mee oneens:	20% (11)

53 reacties

Rob Geraeds geeft aan dat zuidelijke soorten steeds meer naar het noorden toe uitbreiden en ook in Nederland verschijnen. Dit is meestal verder geen probleem. Wanneer dit echter soorten betreft die van oorsprong niet in Nederland voorkomen (exoten) en hier door menselijk handelen terecht zijn gekomen, kan dit grote problemen veroorzaken. Wanneer het zeer concurrentiekrachtige soorten zijn die hier geen natuurlijke vijanden hebben kunnen deze gaan domineren en inheemse soorten verdringen. Dan spreekt men van invasieve exoten. Voorbeelden hiervan zijn de Japanse duizendknoop, Grote waternavel en de Zonnebaars.

Grote investeringen zoals het voor publiek afsluiten van (delen) van natuurgebieden wanneer een bedreigde soort wordt ontdekt is terecht

Sterk mee eens:	20% (11)
Mee eens:	46% (25)
Noch mee eens noch mee oneens:	16% (9)
Mee oneens:	14% (8)
Sterk mee oneens:	0% (0)
Other:	1% (1)

54 reacties

Rob Geraeds geeft aan dat NM zich altijd afvraagt hoe lang de soort er verblijft en of hij zich kan vestigen, Indien het antwoord ja is dan kan overwogen worden om een gebied af te sluiten, wanneer dit de vestigingskansen kan verhogen. Een dergelijke maatregel moet wel echt noodzakelijk zijn. Als een gebied afgesloten wordt voor het publiek dan wordt er altijd uitleg gegeven over waarom dit gebeurt.

Hoe belangrijk ik het vind om een soort te beschermen hangt af van hoe aansprekend de soort is en of ik er een band mee heb

Sterk mee eens:	0% (0)
Mee eens:	3% (2)
Noch mee eens noch mee oneens:	9% (5)
Mee oneens:	60% (32)
Sterk mee oneens:	26% (14)

53 reacties

Voor deze bijeenkomst had ik beperkt inzicht in de relevantie van het beschermen van bedreigde soorten

Sterk mee eens:	2% (1)
Mee eens:	12% (6)
Noch mee eens noch mee oneens:	12% (6)
Mee oneens:	58% (29)
Sterk mee oneens:	16% (8)

50 reacties

Voor deze bijeenkomst had ik beperkt inzicht in het beleid omtrent het beschermen van bedreigde soorten

Sterk mee eens:	9% (5)
Mee eens:	51% (27)
Noch mee eens noch mee oneens:	9% (5)
Mee oneens:	23% (12)
Sterk mee oneens:	3% (2)
Other:	1% (1)

52 reacties

In het tweede gedeelte van zijn presentatie gaat Rob Geraeds meer in op de praktijk van de beheereenheid Kempen en Midden-Limburg.

Hij maakt de metafoor tussen de natuur als ecosysteem en een Boeing 747. Dit vliegtuig bestaat uit 6 miljoen onderdelen en 3 miljoen schroeven. Als er 1 schroef mist, is de kans groot dat het vliegtuig toch aan komt op de plaats van bestemming. Hoe meer schroeven missen, hoe kleiner die kans wordt en hoe groter de kans dat het systeem in elkaar stort. Dit geldt ook voor de biodiversiteit. Zo geeft hij ook het voorbeeld uit China waar Mao tijdens de grote sprong voorwaarts beval alle mussen te doden omdat zij de zaden van de oogsten allemaal opaten. De Chinezen schoten vele mussen dood, wat na 1 jaar wel tot goede oogsten leidde, maar in de jaren daarna tot enorme sprinkhanen plagen die de oogsten opaten. Er waren geen mussen meer die de sprinkhanen vingen om hun jongen te eten te geven.

Tegenwoordig zijn er regio's in China waar zo weinig insecten aanwezig zijn als gevolg van het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen, dat bv fruitbomen met de hand bestoven moeten worden.

In de beheereenheid Kempen en Midden-Limburg worden op dit moment geen specifieke soortgerichte maatregelen genomen ten behoeve van beschermde of bedreigde soorten. Wel wordt er voor gezorgd dat het goed gaat met de habitat.

De volgende soorten en de beheerwerkzaamheden die NM onderneemt worden beschreven.

De **Kamsalamander** is een zeldzame soort die wel in grote delen van Nederland voorkomt. De status op de laatste Rode lijst uit 2007 is "kwetsbaar". Komt voor in Natura 2000 gebieden zoals Dommeldal, Weerter en Budelerbergen. De voortplantingsgebieden liggen meestal in graslanden in de buurt van bos of houtsingels zoals in de Krang. NM onderhoudt de poelen en maait een keer per 3 jaar de oevers vrij. Een keer per 6 jaar worden de poelen opgeschoond. De kamsalamander overwintert op het land in bosschages en houtwallen. Deze worden door NM bijgehouden.

<https://www.valkenswaardswaekblad.nl/nieuws/algemeen/210785/borkel-kraamkamer-kamsalamander->

De zonnebaars is een exotisch en agressief roof visje die poelen leegteet en korte droogval van een poel kan doorstaan. Ze zijn onder andere in de Dommel aanwezig en komen bij overstromingen ook in de poelen terecht. Dit is funest voor de kamsalamanders en andere amfibieën. Door NM wordt actief ingegrepen door de poelen tijdelijk droog te pompen en de vis af te vangen. Daarna zijn langs de poelen dammetjes aangelegd om te voorkomen dat de vis weer in de poel terecht komt bij inundatie van de Dommel.

Het onderhoud van de poelen door NM wordt door externe deskundigen in 2019 (Limburg) en 2020 (Noord-Brabant) als goed tot zeer goed beoordeeld.

De **knoflookpad** graaft zich overdag in op het land en gaat s' nachts op jacht naar voedsel. In de voortplantingstijd zijn ze in het water te vinden, maar kwaken ze onder water. Een soort die dus moeilijk te zien is. Staat op de Rode lijst als bedreigde soort. Was rond 2000 in Limburg en Noord-Brabant nog maar op enkele plekken aanwezig en bijna uitgestorven. De beheereenheid Kempen en Midden-Limburg heeft in de periode 2014-2017 meegewerkt aan een provinciaal introductieprogramma. Er zijn dieren uitgezet in enkele poelen in de planeenheden Middenloop Tungelrooysebeek, Weerter Kempen en Loozerheide. Eisnoeren uit gebieden waar de knoflookpad nog aanwezig was werden opgekweekt in bakken en vervolgens uitgezet in de introductie wateren in de hierboven genoemde gebieden. Er worden nu jaarlijks knoflookpadden in die gebieden gehoord. De **boomkikker** stond in 2007 op de Rode lijst als bedreigd. Rond 1980 resteerden nog maar 1 populatie in Limburg en 2 in Noord-Brabant. In 2008 is in het Vreewater (terrein van het Limburgs Landschap in Noord-Limburg) gestart met de eerste uitzettingen in Limburg. Vanaf 2017 verschijnen de eerste dieren op de Stramproyerheide in het Kempenbroek. Hier onderhouden we diverse poelen voor amfibieën, en de boomkikkers profiteren hier ook van. De dieren zijn hier op eigen kracht verschenen vanuit populaties in aangrenzend België. Jaarlijks worden ze bij steeds meer wateren gehoord.

De **bever** is volgens de nieuwe Rode lijst van zoogdieren uit 2020 niet meer bedreigd, maar is nog wel beschermd in de Wet natuurbescherming vanwege Europese afspraken uit de Habitatrichtlijn. De bever is tussen 2002 en 2004 geïntroduceerd in het Maasdal. Vanaf die tijd heeft de soort zich sterk in Limburg en Brabant uitgebreid, zonder dat er gerichte maatregelen nodig waren.

Tegenwoordig kunnen langs alle grotere waterlopen in de beheereenheid sporen zoals vraatsporen, burchten en dammen worden gevonden. In principe zijn we blij met de aanwezigheid van de bever, want de soort brengt veel dynamiek in de natuurgebieden. In de Weerter Kempen heeft de soort echter ook voor problemen gezorgd. Door de bouw van een dam is een fraai bloemrijk hooiland overstromd waardoor het niet meer gemaaid kon worden. Doordat de waterkwaliteit van het water nog erg slecht is, is het grasland ook sterk vervuigd met onder andere pitrus en brandnetels. Met dit water is helaas ook de grote waterviel (een invasieve exotische plantensoort) meekomen. Beheer zorgt ervoor dat deze plant zich niet verspreid door onder meer dammen te verlagen om overstromingen te voorkomen.

De **vermiljoenkever** is een niet schadelijke kever. Voor kevers bestaat nog geen Rode lijst. Deze kever is vooral in het Dommeldal aanwezig en leeft onder de schors van afstervende populieren.

Populieren hout wordt in de gebieden achtergelaten. Dat betekent dat het ook een gunstig effect heeft voor veel andere insectensoorten, maar ook voor bijvoorbeeld paddenstoelen, mossen en spechten.

Sander Nijssen bedankt Rob Geraeds voor zijn inspirerende en leerzame presentatie. Ook geeft Sander aan dat de ledencommissie in juni een ledenbijeenkomst met excursie in het Geuldal zal organiseren. Mits de Corona maatregelen dit toe staan. Leden worden per email geïnformeerd maar kunnen ook op onze website onze activiteiten volgen.

<https://www.natuurmonumenten.nl/vereniging/ledencommissie-limburg>

Vragen, opmerkingen suggesties voor de ledencommissie zijn altijd welkom en kunnen gestuurd worden naar dit email adres: lclimburgendekempen@natuurmonumenten.nl

Jeannette Hommes, de secretaris, zal dan reageren.

Bijlagen:

Bijlage 1: Gebiedskaart ledencommissie Limburg en De Kempen

Bijlage 2: Campagne Jaarthema 2021 “Woningnood onder dieren”

Maak van je tuin een thuis voor insecten
Bestel het gratis insecten red pakket

10 tips en o.a:

- probleem- urgentie- boswachter
- Wat doet NM om dit probleem op te lossen
- 10 meest voorkomende insecten in tuin
- DIY insectenhotel
- tegels eruit
- bloemzaadjes
- romme lhoekjes (stapelje stenen / maai gras niet)
- Gebruik insectvriendelijke verjagers (gebruik geen gif)
- Maak een vijver

